

Fjalar Rosenlöf Österbottens Försvarsgille – Pohjanmaan Maanpuolustusilta

Vaasan Sotaveteraanimuseo sai aidontuntuisen hirsikorsun

Tammikuun 11. päivänä 2004 vietettiin Vaasan Sotaveteraanimuseossa erityisesti veteraaneja sykkähdyttänyt juhlahetki, kun museon tiloihin rakennettu etulinjan korsu vihittiin juhlallisesti käyttöön. Vaikka korsu muodostaa vain pienen osa museon kokonaisuudesta, siihen on kuitenkin saatu sijoitetuksi tärkeimmät korsulle tyypilliset esineet ja näin on syntynyt aito kuva sodan aikaisesta rintamakorsusta. Harmaat vanhat hirsiseinät luovat myös tunnelmaa oikeasta korsuelämästä. Korsun rakentamiseen on käytetty n. 600 työtuntia. Aktiivinen joukko veteraaneja ja sotilaspoikia toimi materiaalin hankkijoina ja rakentajina. Korsun esineistö on aitoa sodanaikaista materiaalia museon omista kokoelmista.

Liikkuvan sodan aikana ei ollut juurikaan mahdollisuuksia korsujen rakentamiseen. Silloin ei ollut aikaa kuin kaivaa vain oma kuoppansa. Jatkosodan aikana eri rintamilla oli kuitenkin melko rauhallisiakin aikoja ja tuolloin rintamasotilaat rakensivat itselleen kestäviä ja lämpimiä suojia aivan etulinjan taakse. On vaikeaa arvioida, kuinka monta korsua eri rintamaloikkojen etulinjaan kaikkiaan rakennettiin. Esimerkkinä voidaan kuitenkin mainita, että yhden pataljoonan rintamaosuudella Syvärin sillanpääasemalla oli 98 asuttua korsua ja yhteensä n. 15 km kaivettua juoksu- tai taisteluhautaa pesäkkeineen sekä niihin kuuluvat yhdyshaudat.

Tämän päivän, vain sodan jälkeisenä rauhan aikana elänyt suomalainen ei voi edes kuvitella sitä työmäärää, mikä rintamalla käsi- ja hartiavoimin jouduttiin tekemään. Siihen aikaan kun ei ollut kaivinkoneita. Etenemisen pysähtyttyä syksyllä -41 kaivettiin ensiksi pareittain tai useamman sotilaan yhteisvoimin vain kuoppa, jonka päälle rakennettiin hirsikatto. Oksia ja maata kasattiin hirsien päälle suojaksi. Teltat eivät antaneet muuta kuin sade- ja tuulisuojan.

Myöhemmin päästiin rakentamaan varsinaisia korsuja. Maasto-olosuhteista riippuen niitä rakennettiin erityyppisiä. Osa korsuista rakennettiin kokonaan maan päälle, varsinkin alavassa maastossa. Tästä oli se hyöty, että keväällä vesi ei päässyt vaikeuttamaan elämää. Oli myös korsuja, jotka oli rakennettu puoliksi maan sisälle ja joissa ikkuna silloin oli suojineen maan tasalla. Kolmantena vaihtoehtona olivat kokonaan maan sisälle rakennetut korsut, joiden päällä oli moninkertainen hirsi- ja maakatto sekä hirsien päällä päreitä. Rintaman takana olikin usein pärehöylä. Siihen aikaan ei ollut mahdollisuuksia saada pelti- tai huopakattoa, vaan päreet tehtiin omalla höylällä koko pataljoonan (ja ehkä

rykmentin) tarpeita varten. Täten voitiin pitää korsu kuivana ja vältyttiin tippuvalta vedeltä. Kukaan kun ei halunnut vaihtaa paikkaa jos joku joutui tippuvan veden uhriksi.

Museon korsu näyttää havainnollisesti, kuinka etulinjassa elettiin maanalaisessa korsussa. Aluksi ei ollut kerrossänkyjä, vaan maattiin maavallilla, jonka päällä oli jonkinlainen lautalava tai muu pohja. Tämän tyyppisessä korsussa nukuttiin tiiviisti vierekkäin, vaatteet päällä, useimmiten vain saappaat pois jalasta lattialla. Näin ollen korsun "alivuokralaisilla" oli vapaa pääsy kaverin tukkaan, vaatteisiin ja helppo tie päästä puremaan sopiviin kehon kohtiin. Luteet, kirput, täit – sekä hius- että vaattetäit – olivatkin jatkuvana riesana niissä oloissa. Luteet saatiin tavallisesti "kaupan päälle" kun tuotiin lautoja rintaman läheltä olevista kylistä, joista muiden rakennusaineiden puutteessa purettiin taloja.

Korsussa ainoa oma paikka oli peti, sekin tiiviisti toisten vierellä kuten jo on todettu. Myöhemmin, kun tehtiin uusia korsuja, niissä oli jo yleensä oma kerrospeti, jonka viereen oli tehty pieni hylly kirjoja sekä parranajo-, kirjoitus- ym. tarvikkeita varten.

Museon korsussa esillä olevista esineistä voidaan mainita paristokäyttöinen korsuradio, pesuvati, tukanleikkuukone, pelikortit, jalkarädit kuivumassa narulla kamiinan yläpuolella, karbidilamppu, öljylamppu, ruoka-astia ruokailuvälineineen, mukit, veitset, herätyskello, pieni peili ja ennen kaikkea tyttöjen kuvat seinillä. Kamiinan päällä on myös korvikepaahdin, jolla tehtiin kahvikorviketta ohrasta aina kun kahvihammasta rupesi kolottamaan. Oma taskukello oli ripustettu nauhaan petin viereen. Tämän päivän nuoriso ei kyllä käytä taskukelloa. Pöydällä on vielä yksinkertainen periskooppi, tehty vanerista ja varustettu kahdella peilillä.

Erittäin tärkeä osa korsuelämää oli yhteydenpito vartiopaikalle. Vartiopaikka oli etulinjassa, jossa vartiomies seisoj pesäkkeessä, mihin oli vedetty puhelinyhteys tai rautalanka korsusta. Korsun katossa oli puolestaan hälytyskello, usein kivillä täytetty säilykepurkki tai, niin kuin museon korsussa, lehmänkello. Kivääritelin on korsun ulkopuolella, aivan kuten etulinjassakin oli. Talvella aseita ei voinut tuoda korsun lämpöön, koska ne olisivat kondensoituneet ja tulleet pakka- sessa heti käyttökelvottomiksi.

Voisi ajatella, että korsussa, jossa elettiin näin tiivisti, olisi ollut jatkuvasti yhteenottoja ja hermoille käyvää tunnelmaa. Näin ei kuitenkaan ollut, koska kaikki tiesivät paikkansa ja jokaisen oli sopeuduttava omaan tehtäväänsä ja asemaansa. Silloin tällöin kuitenkin syntyneet kireät tilanteet laukaistiin tavallisesti hurtilla huumorilla.